

Učne metode in metodične kompetence učiteljev

Recenzija knjige: Valenčič Zuljan, M. in Kalin, J. (2020). *Učne metode in razvoj učiteljeve metodične kompetence*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta UL.

Z znanstveno monografijo, ki sta jo naslovili »Učne metode in razvoj učiteljeve metodične kompetence«, dr. Jana Kalin in dr. Milena Valenčič Zuljan zapolnjujeta pomembno praznino v slovenskem didaktičnem prostoru. Učne metode so sicer pomembno in didaktiki še posebej imanentno področje, toda zdi se, da imamo prav na tem področju didaktike opraviti s svojevrstnim protislovjem: po eni strani je namreč obravnava učnih metod sestavni del tako rekoč vsake literature, ki želi predstaviti didaktiko kot znanstveno disciplino v njeni celovitosti, prav tako obstaja vrsta specialnodidaktičnih in praktičnih strokovnih besedil, ki obravnavajo metodična vprašanja načrtovanja in izvajanja pouka, toda po drugi strani prav ta izjemna metodična heterogenost spodbuja občutek, da gre za področje didaktike, ki mu manjka jasna teoretska in konceptualna podstat.

Pričujoča monografija je pomemben korak naprej prav pri zapolnjevanju te teoretske in konceptualne vrzeli. V prvem delu avtorici prikažeta učne metode kot teoretično utemeljene ter raziskovalno in praktično preizkušene načine dela oz. aktivnosti učencev in učiteljev v posameznih etapah učnega procesa, ki so usmerjeni k uresničevanju učnih ciljev oz. materialnih, funkcionalnih in vzgojnih nalog pouka. Na tej podlagi nato vzpostavita pregledno splošnodidaktično klasifikacijo učnih metod, ki jih razvrstita v štiri skupine (poleg učne metode demonstracije še verbalne, dokumentacijske in operacijsko-praktične učne metode). Pomembno in dragoceno je, da avtorici v tem delu monografije prikažeta tudi historični vidik obravnave učnih metod v našem prostoru, predvsem pa, da sistematično analizirata in predstavita različna teoretska in strokovna pojmovanja učnih metod pri vrsti relevantnih avtorjev, ki so se s to tematiko ukvarjali v zadnjih desetletjih.

Ob tem je pomembno poudariti, da se monografija ne konča z obravnavo samega historiata in konceptualne zasnove učnih metod, temveč je mogoče njen prvi del razumeti kot temelj za nadaljnje umeščanje učnih metod v kontekst nekaterih drugih izjemno relevantnih vprašanj sodobne didaktike in pedagogike. Avtorici tako opredelita pomen učnih metod za kakovostno izvajanje učne diferenciacije in individualizacije, njihovo vlogo za razvoj učiteljeve metodične kompetence, odpreta pa tudi z vidika teorije splošne didaktike eno ključnih vprašanj, namreč vprašanje razmerja med učnimi metodami in nekaterimi drugimi koncepti, ki se nanašajo na področje izvajanja pouka, v tem okviru zlasti vprašanje povezanosti med pojmi učna metoda, strategija pouka ter didaktična strategija.

Teoretski del monografije avtorici nadgradita tudi s poglavjem, v katerem predstavita in interpretirata rezultate empirične raziskave, s čimer celota monografije pridobi tudi empirično relevantnost. Z obsežnejšo kvalitativno raziskavo sta med učiteljicami pridobili podatke o tem, kakšne izkušnje imajo z izvajanjem

posameznih učnih metod, katere dejavnike upoštevajo pri njihovem izboru in kombinaciji, pa tudi, kako učitelji opredeljujejo proces lastnega profesionalnega razvoja na področju metodične kompetentnosti. Ugotovili sta, da učiteljice z leti poučevanja in pridobljenimi izkušnjami postajajo bolj avtonomne, postopoma pa je večji tudi njihov pogum za vpeljevanje različnih didaktičnih novosti, kar je mogoče razumeti kot pomemben rezultat profesionalnega razvoja. Pomembno je tudi spoznanje, da je usmerjenost v lastno vlogo in položaj pri pouku pri učiteljicah spremljal velik občutek lastne odgovornosti za učenčevo znanje in učni uspeh.

Kvalitativno pridobljeni in analizirani empirični podatki omogočajo vpogled v razmisleke učiteljic in razloge ter ozadja, ki pomembno vplivajo na njihovo prakso poučevanja. Ob tem velja poudariti, da se vsaj v našem prostoru s takim pristopom k empiričnemu raziskovanju na področju učnih metod srečujemo prvič, zaradi česar je monografija tudi v empiričnem pogledu izvirno znanstveno delo.

Dr. Damijan Štefanc